

– E S S A Y –

Het geschenk van Afrika aan de wereld

Een antropoloog stelde aan een groep Afrikaanse kinderen een spelletje voor. Hij zette een mandje vol met snoep aan de voet van een boom. De kinderen moesten op honderd meter afstand gaan staan. Vervolgens gaf hij aan dat diegene die als eerste bij het mandje was al het lekkers mocht hebben. Na het startsein 'klaar af!' gebeurde het volgende: de kinderen pakten elkaars hand vast, renden gezamenlijk naar de boom en verdeelden de snoepjes eerlijk onder elkaar. Op de vraag van de antropoloog waarom dat ze dit zo deden, antwoordden ze in koor: "Ubuntu". Vrij vertaald: "Hoe kan iemand gelukkig zijn als alle anderen verdrietig zijn?"

TEKST JACK COX | BEELD SACHA RULAND

Je bent mens dankzij anderen. Dit is de essentie van de Afrikaanse filosofie Ubuntu. Deze levensleer vindt zijn oorsprong in Zuidelijk Afrika en gaat ervan uit dat mensen onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Ubuntu is een samenvoeging van 'Umntu Ngmuntu Ngbantu', een mens is een mens, omdat er anderen zijn'. Anders gezegd: 'ik ben, omdat wij zijn'. Het leert ons dat een mens niet in eerste instantie een individu is, maar altijd onderdeel van een gemeenschap.

We kunnen ons leven gewoonweg niet leiden zonder anderen. Alles in onze samenleving wordt mede mogelijk gemaakt door anderen. Het eten dat je eet, het bed waarin je slaapt, de

auto waarin je rijdt. Niets is mogelijk zonder de ander. Meningsverschillen met de ander, conflicterende opvattingen en verschillende achtergronden zorgen ervoor dat we ons kunnen vormen. Je hoeft deze niet te ontwijken of te veroordelen. Het is volgens de Ubuntu-wijsheid juist iets om dankbaar voor te zijn.

NELSON MANDELA

Volgens aartsbisschop Desmond Tutu is de essentie van Ubuntu het openstaan voor anderen en zich niet bedreigd voelen door het kunnen van anderen. Als mens put je zelfvertrouwen uit de wetenschap dat je onderdeel bent van een groter geheel en krimp je ineen wanneer anderen worden verne-

JACK COX:
**“ONZE ECONOMISCHE DENKBEELDEN
 ZIJN ONNATUURLIJK.”**

Jack Cox

Jack Cox is directeur eigenaar van Forza Asset Management. Jack ziet het als één van zijn taken om de financieel-economische, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen op de voet te volgen en op basis daarvan de juiste beleidsbeslissingen te nemen in overleg met de partners en medewerkers van Forza. Met oog voor zijn omgeving en met beide benen op de grond, richt hij zijn denken en doen op oplossingen en vooruitgang. Hij noemt zichzelf ambitieus, maar hecht tegelijkertijd waarde aan een juist evenwicht tussen werk en privé.

woestende burgeroorlog was meer dan gerechtvaardigd. Die kwam er echter niet. De uitgangspunten van Ubuntu werden gevolgd en het resultaat hiervan inspireerde velen in de westerse wereld.

VERZOENINGSCOMMISSIE

Na intensieve onderhandelingen kwam in mei 1995 de Zuid-Afrikaanse Waarheids- en Verzoeningscommissie tot stand onder leiding van aartsbisschop Desmond Tutu. Men had de keuze uit vervolging van alle apartheidsdaders of amnestie

derd of wanneer anderen worden gemarteld of onderdrukt. De eerste echte kennismaking door de westerse wereld met de praktijk van de Ubuntufilosofie kwam na de vrijlating van Nelson Mandela op 11 februari 1990 na een gevangenschap van maar liefst zevenentwintig jaar. Dit betekende een ommekeer voor het decennialang verdeelde Zuid-Afrika. Toen enkele jaren later op 27 april 1994 verkiezingen werden gehouden waaraan de zwarte bevolking voor het eerst mee mocht doen behaalde deze een klinkende overwinning. Velen waren bang dat de nieuwe regering wraak zou gaan nemen voor al het onrecht dat de zwarte bevolking was aangedaan tijdens het intens gehate apartheidregime. De angst voor een alles ver-

**“HOE KAN IEMAND GELUKKIG ZIJN ALS
 ALLE ANDEREN VERDRIETIG ZIJN?”**

voor alle misdaden gepleegd tijdens het regime. Men koos voor amnestie in ruil voor de waarheid. Persoonlijke amnestie werd alleen toegekend als de dader de volledige waarheid zou vertellen over de begane misdaden tijdens de apartheid en als de misdaad een politiek karakter had.

Dit proces was een immense opgave. Zuid-Afrika had immers pas sinds kort met echte democratie kennism gemaakt. Het merendeel van de vooral blanke burgers baadde in westerse welvaart en de zwarte bevolking leed in Afrikaanse armoede. Dit land moest zich nu gaan buigen over vergeving en verzoening.

Het basisprincipe van de Waarheids- en Verzoeningscommissie was gebaseerd op vier stappen. Om van vergelding naar vergeving te komen dien je het ware verhaal te vertellen, de pijn te benoemen, vergeving te schenken en je relatie te vernieuwen of desgewenst los te laten.

De grote waarde van de Waarheidscommissie en de wijze waarop ze te werk ging was dat de slachtoffers van de apartheid een vorm van morele rechtvaardigheid kregen. Duizenden hebben kunnen vertellen over de martelingen, over het verlies van hun geliefden, over de trauma's van het verleden.

OPSOEK

18 juli 2018 was de honderdste geboortedag van Nelson Mandela. Voor velen aanleiding om terug te kijken op het leven van deze bijzondere man. Persoonlijk mocht ik aanwezig zijn bij de presentatie van het boek 'Opzoek naar Ubuntu' van Annette Nobuntu Mul. Hierin beschrijft ze haar zoektocht als Nederlandse blanke vrouw naar dat wat Ubuntu is en wat Ubuntu voor onze westerse maatschappij kan betekenen.

Als we kijken naar het voorbeeld van de Afrikaanse kinderen die heel bewust de inhoud van het snoepmandje met elkaar delen dan zien we daarin een enorm verschil met onze westerse economische opvattingen. Wij groeien namelijk steeds meer toe naar een samenleving waarin het principe van 'the winner takes all' de leidraad is.

BILJOEN DOLLAR

Begin augustus 2018 bereikte Apple een beurswaarde van meer dan duizend miljard dollar. Daardoor mocht het bedrijf

zich als eerste onderneming ooit een 'trillion dollar company' noemen, oftewel een biljoenenbedrijf. Een maand later was het Amerikaanse Amazon aan de beurt. De beurswaarde van dit bedrijf passeerde als tweede Amerikaanse bedrijf kortstondig deze grens.

Het lijkt een kwestie van tijd voordat meer bedrijven aan het rijtje van één biljoen beurswaarde kunnen worden toegevoegd. Hoe machtig zijn dit soort bedrijven nu eigenlijk? Wordt het spoorboekje van onze samenleving bepaald door democratische principes of meer en meer door deze machtige bedrijven die een steeds grotere vinger in de pap krijgen en op de achtergrond invloed op onze samenleving uitoefenen voor hun eigen economisch gewin?

De balans lijkt steeds meer door te slaan naar het laatste. Want hoe is het anders mogelijk dat we met elkaar toestaan dat we meer verdelen dan dat er is. In 2018 kennen we een ecologische voetafdruk van 1,7 keer onze planeet. Als gehele wereldbevolking leven, consumeren en produceren we alsof we bijna twee planeten tot onze beschikking hebben. Onze drang naar het principe 'the winner takes all' maakt ons zo creatief dat we continu een voorschot weten te nemen op onze toekomst, of eigenlijk op de toekomst van nieuwe generaties, onze kinderen en kleinkinderen.

Onze economische denkbeelden zijn onnatuurlijk te noemen, want we teren letterlijk in op onze leefomgeving. Blijkbaar is het onmogelijk voor ons om in het heden af te zien van een stuk welvaart ten gunste van toekomstige generaties.

BEUKENBOS

Onderzoek van de Technische Universiteit in Aken over de bitoop van een volledig intact gebleven beukenbos levert een opmerkelijk beeld op. Beuken lijken te hechten aan een eerlijke balans. Het onderzoek heeft vastgesteld dat in een beukenbos de bomen zo op elkaar zijn afgestemd dat ze allemaal dezelfde prestatie leveren. Of de grond nu steenachtig is of heel los, veel of nauwelijks water opslaat, veel voedingsstoffen krijgt of juist heel weinig. De bomen compenseren ondergronds via hun wortels elkaars zwakke en sterke punten. Er vindt kennelijk een levendige uitwisseling van grondstoffen plaats. Wie veel heeft levert in en wie weinig heeft krijgt hulp. Ubuntu is gebaseerd op de oerwetten van de natuur.

Als wij nu de uitgangspunten van Ubuntu integreren in ons economische bestel kunnen we zorgen voor een duurzame toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen. Ubuntu is dan ook een groot geschenk van Afrika aan de wereld. ■

Dit artikel is eerder verschenen in NieuwsVisie van Forza Asset Management, vierde kwartaal 2018.

“ONZE DRANG NAAR HET PRINCIPE ‘THE

WINNER TAKES ALL’ MAAKT ONS ZO

CREATIEF DAT WE CONTINU EEN VOORSCHOT

WETEN TE NEMEN OP ONZE TOEKOMST”